

GÜÇLÜ BİR AİLE YAPISI İÇİN MAKRO ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Prof. Dr. Sinan YILMAZ

Karabük Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi
Sosyoloji Bölümü, Kurumlar Sosyolojisi Anabilim Dalı

Toplumlar sürekli değişim ve dönüşüm halinde olan dinamik yapılardır. Aile kurumu ise değişim ve dönüşüme karşı en dirençli olan sosyal kurumdur. Ancak, sanayi devrimi ile başlayan hızlı toplumsal değişimler aile yapılarını da derinden etkiledi. Yaşanan ekonomik buhranlar ve küresel ölçekli büyük savaşlar nedeniyle aile kurumu güçlü yapısını bir müddet daha devam ettirse de 20. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren ortaya çıkan şartlar nedeniyle Batı toplumlarında aile hızlı bir çözülme yaşadı. 2000’li yıllara gelindiğinde ise aile, klasik yapı ve fonksiyonlarını neredeyse bütünüyle kaybetmiş, tek ebeveynli, parçalanmış, kutsallığını kaybetmiş ve eşlerin yerini partnerlerin aldığı bir yapıya dönüşmeye başladı.

Türk toplumunun Müslüman bir toplum olması ve geleneksel değerlere olan bağlılığı, Batı toplumlarına kıyasla Türk ailesini kısmen korusa da dijitalleşme ve sosyal medya kullanımının yaygınlaşması, hızlı kentleşmenin getirdiği sosyo-kültürel değişim, ekonomik gelişmeye bağlı konfor ve refah arayışı gibi etkenler aile yapısındaki değişimi hızlandırmış, Batı toplumlarının karşılaştığı aile ile ilgili gerilim, değişim ve problemler Türk aile yapısında da görülmeye başlamıştır.

Hızlı değişimi tetikleyen en

önemli unsur aile ile ilgili değer yargılarında meydana gelen hızlı değişimdir. Öyle görünüyor ki, aile ile ilgili Batı toplumlarının kaybettiği değer yargılarının Türk toplumunda da kaybedilmeye başlamış olması, bizde de benzer süreçlerin yaşanacağını göstermektedir. Türkiye’nin Avrupa birliğine entegre olma çabaları ya da Batılı sistemlerin Türkiye’den beklediği kanuni düzenlemeler de bu değişimi hızlandırmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 41. maddesi, aileyi Türk toplumunun temeli olarak tanımlayarak ailenin korunmasını anayasal güvence altına almıştır. “Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın, çocukların ve engellilerin korunması için gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar. Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma hakkına sahiptir. Devlet, çocukların her türlü istismara ve şiddete karşı korunmalarını sağlar”. Bu maddeyle birlikte aile sadece sosyal değil, hukuki bir kurum olarak da tanınmakta ve devletin onu koruma yükümlülüğü açıkça belirtilmektedir.

Aile yapısını korumak ve güçlendirmek için devletin yapması gereken şey, kanuni düzenlemeler yoluyla toplumsal değer yargılarını güçlü bir aile yapısının inşasına uygun hale getirmektir. Bunu gerçekleştire-

bilmek için **atılması gereken en önemli adımlar** şu şekilde özetlenebilir:

- Aileyi etkileyen unsurların doğru bir şekilde analiz edilerek uygun adımlar atılması,
- Aile ile ilgili kanun ve düzenlemeler Türk toplumunun sosyolojisine uygun hale getirilmesi,
- Ailenin kutsallığına olan vurgu ve anlayışın yaygınlaştırılması,
- Aileyi yıkıcı faaliyetlerin özgürlük alanından çıkarılması,
- Eşler arası ihtilafların mahkemede değil “aile hakem heyetleri” marifetiyle çözümü,
- Evlilik dışı birlikteliklere yaptırım uygulanması,
- Evlilik sonrası ihtilaflara yol açan belirsizlikleri giderecek kanuni düzenlemeler,
- Evlilikle ilgili israf ve gösteriş kültürünü engelleyecek adımların atılması,
- Evliliği kolaylaştırıcı ve özendirici pozitif ayırım uygulamaları,

Burada yer alan maddelerin her biri güçlü bir aile yapısının oluşabilmesi için gerekli olan zihinsel dönüşümlerin gerçekleşmesine katkı sağlayacaktır. 2025 Aile yılı kapsamında atılan ilk adımlar aileyi koruma noktasında olumlu olsa da ek adımların atılmaması durumunda ailedeki çözülmenin yavaşlaması ya da gerilemesi mümkün gözükmemektedir.

Aile ile ilgili değişimleri tetikleyen en önemli unsurlar; **kentleşme oranlarındaki artış, eğitim seviyesindeki yükselme, gelir seviyesindeki yükselme, bireyselleşmenin artması ve sekülerleşme oranlarının** yükselmesidir. Öncelikle bu unsurların aileye etkilerinin neler olduğu incelenmeli ve aileyi olumsuz etkileyen değişimlere karşı gerekli tedbirler alınmalıdır.

Yaklaşık yüzyıl önce Türkiye’de nüfusun sadece dörtte biri kentlerde yaşarken günümüzde bu oran %93,4 seviyesine kadar yükselmiştir. Üretim ve yaşam biçimlerinin farklılığı nedeniyle

kentsel bölgelere oranla kırsal bölgelerde nüfus artış hızı her zaman daha yüksek olmuştur. Tersine göçü destekleyecek politikalar ve kırsal nüfusun şehirlere göç etmesine neden olan dezavantajların ortadan kaldırılmasına yönelik politikalar aileyi de desteklemiş olacaktır. %6,6’lık kırsal nüfus oranı gerçekten de düşük bir orandır. Kırsal nüfusun düşüklüğü nedeniyle Tarım arazilerinin yeterince değerlendirilememesi ve hayvancılığın gerilemesi aynı zamanda ekonomiyi de olumsuz etkilemektedir. Türk toplumu büyük oranda kentsel bölgelerde yaşamaya başlamış olsa da kökenlerinin bulunduğu kırsal bölgeleri bütünüyle terk etmiş değildir. Kış aylarında neredeyse tamamen boşalan köylerde yaz aylarında neredeyse boş hane bulunmamaktadır. Kentsel nüfus kırsal kökenlerine bütünüyle yabancılaşmadan atılacak adımlar hızlı bir şekilde meyvesini verecektir. Nüfusun yaşlanmasını dengeleyecek bir nüfus artış planlamasının başarıya ulaşabilmesi için ilk etapta en az %15’lik bir kırsal nüfus hedeflenmelidir.

Nüfus artış hızının gerilemesine neden olan en önemli etkenlerden birisi de eğitim seviyesindeki yükselmedir. Henüz çeyrek yüzyıl öncesine kadar Türkiye’de zorunlu eğitim sadece 5 yıl iken günümüze geldikimizde bu oran sadece 12 yıla çıkmakla kalmamış, Yükseköğ-

retim kurumlarının tüm yurda yayılması neticesinde neredeyse tüm gençler için Üniversite yolu açılmıştır. Böylece gençler için kendi ayaklarının üzerinde durabilme ve hayatlarını kendi başlarına sürdürebilme yaşı yükselmiştir. Ayrıca yüksek eğitim düzeyi, aile ile ilgili beklentileri yükseltmesi ve kadınların iş hayatına katılma oranlarını artırması nedeniyle de aile kurma yaşının ilerlemesine, yüksek doğurganlık yaşlarının ıskalanmasına ve çocuk sayısının azalmasına da yol açmaktadır. Aileyi korumak ve nüfus artış hızını dengelemek için elbette eğitimden taviz verilecek değildir. Ancak, zorunlu eğitim 18 yaşında bitecek şekilde düzenlemeler yapılmalı ve bu yaştan sonra gençlerin ortaöğretime devam etmelerine izin verilmemelidir. Bunun için, zorunlu eğitimin bir yıl azaltılması ya da anaokulunun da zorunlu eğitim sistemine uyarlandığı alternatif uygulamalar değerlendirmeye alınmalıdır.

Üniversite eğitiminin de gereksiz yere uzatılması ve mezuniyet sürecinin uzaması ailenin karşılaştığı önemli meydan okumalardan birisidir. Üniversitede istediği bölümü kazanabilmek için yıllarca sınava giren, sadece askerliği kısa dönem yapabilmek için 4 yıllık üniversite bitirmeye çalışan, dikey geçiş yaptığı üniversitede dersleri eşleştiremediği için 1. Sınıfa kaydı yapılan, başarı notuyla yatay geçiş

yaptığı üniversitede dersleri sayılmadığı için dönem ya da yıl kaybeden öğrenciler Türkiye'nin gerçekleridir. İlerleyen yıllarda, okuduğu bölümlerden memnun olmayan veya kısıtlı iş imkanlarına sahip bölümlerden mezun olanların ikinci bir Üniversite okuma oranlarında da artışlar görülecektir. Kısacası, Üniversite sınavına hazırlık sürecinden başlayarak Üniversite eğitiminin gereksiz yere uzamasına ve gençlerin çalışma ve aile hayatına başlamasının gecikmesine neden olan gereksiz ve hatalı uygulamalarla ilgili reformlar yapılmalıdır. Buna ilaveten, dünyada artan güvenlik endişeleri nedeniyle artması muhtemel askerlik hizmet sürelerinin, gençlerin iş ve aile hayatına katılmasını geciktirmemesi için Milli Savunma Üniversitesinin koordinasyonunda askerlik hizmetlerinin teorik eğitimlerinin, Üniversite eğitimi esnasında tamamlanabileceği bir modelin geliştirilmesi de faydalı olacaktır.

Nüfus artış hızının gerilemesine, evlenme yaşının gecikmesine, boşanma oranlarının artmasına ve kısacası ailedeki çözülmenin artışına neden olan en önemli etkenlerden birisi de gelir seviyesindeki yükselmedir. İyi bir gelir seviyesine sahip olmak, ailenin temel ihtiyaçlarının giderilmesi ve ailedeki huzur ortamının tesis edilmesi için gerekli olsa da paradoksal bir şe-

kilde ailenin çözülmesine de etki etmektedir. Bunun nedeni, gelir seviyesindeki yükselmenin, aileyi etkileyen diğer pek çok etkenle bağlantılı olmasıdır. Örneğin, evlilik yaşının gecikmesi ve yüksek doğurganlık yaşlarının ıskalanmasına etki eden en önemli etkenlerden birisi olan eğitim seviyesindeki yükselme, aynı zamanda gelir seviyesinin de yükselmesi anlamına gelmektedir. Dolayısıyla gelir seviyesindeki yükselme, ailenin çözülmesine etki eden bir etken olarak görülse de bazen ailenin çözülmesine etki eden diğer etkenlerin dolaylı bir sonucu olmaktadır. Gelir seviyesindeki yükselmenin, aileyi doğrudan etkileyen en önemli fonksiyonu ise bireyselleşmeyi tetiklemesidir. Hükümetlerin en önemli hedeflerinden birisi olan ekonomik büyüme ve refah düzeyindeki artışın aileyi olumsuz etkilemesini engellemek için bireyselleşmenin aile üzerindeki yıkıcı etkilerini azaltıcı önlemlerin de alınması gerekmektedir.

Bireyselleşme, sadece aileyi değil toplumdaki tüm muhafazakâr ve geleneksel unsurları olumsuz etkileyen bir süreçtir. Modernleşmenin en önemli göstergelerinden birisi olan bireyselleşme; Sanayileşme, Kentleşme ve Sekülerleşmenin dolaylı sonuçlarından birisidir. Bireyselleşmenin artması sosyal ağların zayıflamasına neden olmakta ve aile bağlarını zayıflatmaktadır. Bilişim teknolojilerinin zirvede

olduğu günümüz dünyasında ise bireyler, sosyal medya araçları üzerinden oluşturdukları sosyal çevrelerini, kendi aile ve arkadaş çevrelerinden oluşan sosyal çevrelerine tercih etmektedir. Bireyselleşmenin en önemli sonucu muhafazakâr değerlerden uzaklaşma ve sekülerleşme iken, bireyselleşmenin panzehiri muhafazakâr ve geleneksel değerlere dönüştür. ABD başkanının son dönemlerde yaptığı bir konuşmasında, "Dini ve Tanrı'yı çok güçlü bir şekilde hayatımıza geri döndürmeliyiz" sözlerini sarfetmesi ve erkek ve kadın olmak üzere sadece iki cinsiyetin bulunduğu sıklıkla vurgu yapması, Batı dünyasında muhafazakarlığa dönüşün güçlü sinyalleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye'de de bu tartışmalar bir süre daha devam edecek olsa da en azından aile konusunda muhafazakarlığa dönüş kaçınılmazdır. Türk halkının yaklaşık olarak %70'i kendisini muhafazakâr ve %17'si kendisini dindar olarak tanımlamakta olduğu dikkate alınacak olursa muhafazakâr değerlere dönüşün kaçınılmaz olduğu rahatlıkla söylenebilir. Ayrıca yapılan araştırmalar, Türkiye'de kendisini demokrat ya da liberal olarak tanımlayan ve daha laik bir görünüm sergileyen kesimin de aile konusunda muhafazakâr değerlere sahip olduğunu göstermektedir. Yaşlanmanın muhafazakarlığı desteklediği gerçeği

de dikkate alınacak olursa, nüfus projeksiyonlarına göre önümüzdeki yıllarda nüfusun yaşlanmasına bağlı olarak muhafazakarlık da artacak ve hükümetlerin bu konuda atacakları adımlar kolaylaşacaktır.

Yazımızın başında da ifade ettiğimiz gibi evlilik ve aile kurumları toplumsal değişmeye karşı dirençli muhafazakâr kurumlardır. Dolayısıyla, sanayileşme ile başlayan sekülerleşme süreci bu muhafazakâr yapının bozulmasına neden olarak aile ve evlilik kurumlarını olumsuz etkilemiştir. Aslında sekülerleşme kavramı sosyolojik olarak açıklanması en zor ve en tartışmalı paradoksal kavramlardan bir tanesidir. Sekülerleşme, hayatın her alanında gözlemlenebilirken yaklaşık iki yüzyıllık sekülerleşme serüveni sonucunda toplumların neden tam olarak sekülerleşemedikleri sosyologlar tarafından tam olarak izah edilememektedir. Aslında bunun basit bir izahı vardır. Toplumsal hayatta muhafazakâr olmayan yapı ve unsurlar yok olmaya mahkumdur. Geleneksel aile yapısı zayıf, boşanma oranları yüksek, eşcinselliğin serbest olduğu, zinanın yaygın olduğu vs. bir toplumda bu unsurlar kendini yenileyemediği için yok olmaya mahkûm iken, muhafazakâr unsurların yaşadığı değer erozyonu nedeniyle bu alandaki boşluğu doldurması sekülerleşme olarak algılanmaktadır. Dolayısıyla

muhafazakâr değerlere sahip bireyler sekülerleşirken, yok olan seküler unsurlar ve bu alanın doldurulmasıyla birlikte yaşanan sosyal hareketlilik sebebiyle aslında toplumlar sekülerleşmektedir. Bu sosyal hareketliliğin en yüksek oranda yaşandığı kesim gençler olduğu için sorunun çözümü de yine gençlerin değer yargılarını doğru şekilde oluşturacak politikalar üretilmesine bağlıdır.

Sağlıklı bir aile yapısının oluşmasında en önemli unsur olan evlilik müessesesinin, bir kısmı aileyi ve toplumsal yapıyı koruma amacı taşıyan bazı geleneklerle zorlaştırılması da zaman zaman sağlıklı bir aile yapısının oluşmasının önünde engel teşkil etmektedir. Geleneksel toplumlarda zaman zaman belirli kuralları ve yasakları getirilerek aileyi koruma amaçlı belirli düzenlemeler yapılmış, ancak bu düzenlemeler zamanla anlamlarını yitirdikleri halde gelenek halinde devam ettirildikleri için ailenin önünde yeni engeller olarak ortaya çıkmışlardır. Tarıma dayalı üretimin yaygın olduğu toplumlarda işgücü kaybını telafi amacı taşıyan başlık parası, kadının bireysel ekonomik özgürlüğünü garanti almayı amaçlayan mehir, savaş zamanlarında azalan erkek nüfusuna karşı toplumu ve kadını korumayı amaçlayan çok evlilik gibi bazı uygulamalar, anlamlarını kaybettikleri halde uygulanmaları durumunda

aile yapısını olumsuz etkileyen birer araca dönüşebilmektedir. Örneğin, mehir kadına bir hak olarak verilmişken, yüksek mehir miktarları evlilik kurumuna zarar verebileceğinden dolayı dini hükümler bir taraftan kadınlara mehir vermeyi emrederken diğer yandan mehrin fazla yüksek tutulmaması ve evliliğin kolaylaştırılması da teşvik etmektedir.

Günümüzde özellikle sosyal medyanın başını çektiği iletişim ve etkileşim araçlarının da etkisiyle yaygınlaşan israf ve gösteriş kültürü de evlilik müessesesini ve aileyi olumsuz olarak etkilemektedir. Bazı bölgelerde gelinin yakınları ve akrabalarından başlayarak köylülerine kadar hediyelerin dağıtıldığı gelenekler, aşiret düğünlerinde geline takılan kilolarca altınlar, lüks mekanlarda yapılan evlilik merasimleri, yüzyıl öncesinde İngiltere kraliçesinin giydiği gelinlik modelinin artık düğünlerin vazgeçilmez kıyafeti haline gelip tüm gelin adayları tarafından talep edilmesi, nişanlılık dönemindeki aşırı ve lüks harcamalar ve tüm bunların ötesinde gösteriş ve şov amaçlı sosyal medya paylaşımlarını gören gençlerin sanal dünya ile gerçekler arasındaki farkı tam olarak algılayacak bilinç düzeyine sahip olmamaları evlilik kurumunun kurulmasını geciktirmekte ve zorlaştırmaktadır. Evlilikle ilgili israf ve gösteriş kültürünün medya ya da sosyal medya aracılığıyla yayılmasının

engellenmesi noktasında gerekli adımların atılması gerekmektedir.

Sonuç olarak;

Güçlü bir aile yapısının yeniden inşası ve ailedeki çözülmemin durdurulabilmesi için günümüzde tedbirler ve mikro çözümler artık fayda sağlamaktan çok uzaktadır. Güçlü bir aile yapısının oluşması için makro tedbirler alınmalı ve tüm kurumlar kendi üzerlerine düşen görevi yerine getirmelidir. Bunun için yapılması gerekenler yukarıda da ifade edildiği üzere 10 adım halinde özetlenebilir:

1. Aileyi etkileyen unsurların doğru bir şekilde analiz edilerek uygun adımlar atılması

Aile ile ilgili değişimleri etkileyen en önemli unsurlar yukarıda; kentleşme oranlarındaki artış, eğitim seviyesindeki yükselme, gelir seviyesindeki yükselme, bireyselleşmenin artması ve sekülerleşme oranlarının yükselmesi olarak ayrı ayrı açıklanmıştır. Aileyi ve sağlıklı bir nüfus artışını destekleyecek bir kırsal nüfus için Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile Tarım ve Orman Bakanlığı'na önemli görevler düşmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı ve YÖK, Ortaöğretim ve Yükseköğretimde, eğitim sürelerinin gereksiz yere uzamasına neden olan uygulamaları bertaraf etmelidir. Millî Savunma Bakanlığı askerlik hizmetinin evlilik yaşını geciktirmemesi için askerliği

teorik ve pratik olmak üzere iki aşamalı bir sistem halinde yeniden düzenlemelidir. Bireyselleşme ve Sekülerleşmenin olumsuz etkilerinden sakınmak için Milli Eğitim ve Diyanet İşleri Başkanlığı marifetiyle değerler eğitimi programları hazırlanmalıdır.

2. Aile kanunlarımızın Türk toplumunun sosyolojisine uygun hale getirilmesi

Aile kanunlarımız, Medeni kanun üzerinde son değişikliklerin yapılmasının üzerinden yaklaşık çeyrek yüzyıl geçmişken aile ile ilgili ihtilafların çözümüne bir katkı sağlamadığı gibi, ihtilafların büyümesine ve davaların artmasına neden olmuştur. Yaşanan güncel gelişmeler altında bazı aile kanunlarını kadük hale getirmiştir. Adalet Bakanlığı, aile kanunlarını toplumun sosyolojisine uygun hale getirecek şekilde topyekûn değiştirmeyi gündemine almalıdır.

3. Ailenin kutsallığına olan vurgu ve anlayışın yaygınlaştırılması

Ailenin günümüzde yaşadığı sorunlar, kutsallığından uzaklaşmış bir aile yapısının anlam ve önemini kaybedeceğini bir kez daha ortaya koymuştur. Başta Diyanet İşleri Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı olmak üzere ilgili tüm paydaşlar ailenin kutsallığına olan vurguyu artırmalı, kişilerin devlet ve kanuna karşı sorumlulukları yanında Allah tarafından kendilerine yüklenmiş olan; eşler arasındaki sevgi ve

Bireyselleşme, sadece aileyi değil toplumdaki tüm muhafazakâr ve geleneksel unsurları olumsuz etkileyen bir süreçtir. Modernleşmenin en önemli göstergelerinden birisi olan bireyselleşme; Sanayileşme, Kentleşme ve Sekülerleşmenin dolaylı sonuçlarından birisidir.

saygının korunması, eşlerin karşılıklı görev ve sorumluluklarının yerine getirilmesi, Allah'ın yasakladığı eylem ve söylemlerden uzak durulması, akrabalık bağlarının korunması vb. hususlarda bilinçlendirilmesi sağlanmalıdır. (Aile, hukuki, ekonomik, sosyal bir kurum olduğu kadar dini ve manevi bir kurumdur. Bu maneviyatın temeli ise sorumlulukların yerine getirilmesi ve saygı duvarının korunmasıdır...)

4. Aileyi yıkıcı faaliyetlerin özgürlük alanından çıkarılması

Hiçbir yapı, kendini yok edecek başka bir yapının faaliyetlerine özgürlük alanı tanımaz. Ailenin yıkılması da toplumun yıkılmasıyla eş anlamlı olduğu için, sadece eylem boyutu değil söylem boyutuyla da aileyi yıkıcı her türlü faaliyet özgürlük alanının dışında görülmelidir. Aile içi çarpık ilişkilerin ortaya döktüğü dizi, film, show vb. tüm

programlar RTÜK tarafından sıkı denetlemeye tabi tutulmalıdır. Aile kurumunu değersizleştiren, önemsizleştiren söylemler, röportaj veya görüşler takibe uğramalıdır. Eşcinsel evliliği meşrulaştıran söylem ve anlatılar yasaklanmalıdır.

5. Eşler arası ihtilafların mahkemede değil "aile hakem heyetleri" marifetiyle çözümü

Günümüzde ailedeki çözümün geldiği nokta ve artan ihtilaflar mahkemelerin iş yükünü aşacak boyuttadır. Ayrıca yaşanan uzun mahkeme süreçleri aileye ve ailenin kusursuz olan bireylerine ciddi zararlar vermektedir. Taraflardan birinin haklarını korumayı amaçlayan boşanma avukatlığı da Anayasa'nın aileyi koruyan maddeleri aykırılık nedeniyle sınırlandırılmalıdır. Ailedeki problemlerin çözümü için bir Sosyolog, Psikolog, Avukat ve Din görevlisinden

oluşan aile hakem heyetleri ivedilikle kurulmalı, bu heyetin görüşü alınmadan tarafların avukat tutması ve boşanma süreci başlatmasına müsaade edilmemelidir. Ailede ortaya çıkan sorunun tespitinde Sosyologlar, Psikolojik süreçlerin yönetilmesinde Psikologlar, hukuki problemlerin çözümü ve tarafların karşılıklı haklarının korunması için avukatlar ve dini nikah ve sorumlulukların neler olduğunun tespitinde din görevlilerinin rapor düzenlemesi sağlanmalıdır.

6. Geleneksel ya da dini nikah türlerinin sözleşmeli evlilik kapsamında kayıt altına alınması

Türkiye'de medeni nikahla birlikte geleneksel olarak dini nikah yaptırılması, TÜİK verilerine göre toplumun yaklaşık %90'ı tarafından uygulanan bir gelenektir. Bu yüksek toplumsal kabul, eşlerin babalarından kalan maaşı alabilmek için resmi

olarak boşanmaları, gayrimeşru birlikte yaşamaların meşrulaştırılarak aileyi yıkıcı bir araca dönüşmesi, boşanan eşe bir başkasıyla evlenmemesi için dini baskı aracına dönüşmesi, kadının ve doğan çocukların kanuni haklarını elde edememesi gibi pek çok soruna beraberinde yol açmaktadır. Yeni yapılacak kanuni düzenlemelerde dini nikah, sözleşmeli evlilik kapsamına alınmalı ve bu evliliği yapanların hangi hak ve yükümlülüklerle sahip olacakları Diyanet tarafından hazırlanacak tip sözleşmelerle belirlenmelidir. Bu sözleşmenin yapılmadığı tüm dini nikah türlerine de ciddi yaptırım ve cezalar getirilmelidir.

7. Evlilik dışı birlikteliklere yaptırım uygulanması

Yeni yapılacak kanuni düzenlemelerde evlilik dışı birlikteliklere yaptırım uygulanması mutlaka gündeme alınmalıdır. Bazı kanunların varlığı teorik olup uygulanabilir olmasa da toplumun bakış açısını düzenlemesi açısından önemlidir. Kısacası, evlilik dışı birlikteliklere yaptırım uygulanmaması, aldatma ve nikahsız birliktelikleri bunu yapanların gözünde meşrulaştırarak aile yapısının çözülmesine neden olmakta, reality show programlarında evli olduğu halde eşi başka birisiyle birlikte olan kişilerin tartışmaları toplum vicdanını yaralamaktadır. Zinaya hak mahrumiyeti getirilmeli, nikah kaydı olmamakla birlikte aile hayatı yaşadıkları tespit edilenler için

evliliğin külfetinden sorumlu tutulacakları, ancak evlilikten doğan kanuni haklara sahip olmayacakları düzenlemeler yapılmalıdır.

8. Evlilik sonrası ihtilaflara yol açan belirsizlikleri giderecek kanuni düzenlemeler

Kanunlar, toplumsal hayatı düzenleyen toplumsal sözleşmenin ana unsurlarıdır. Kanunların toplumun sosyolojik yapısına uygun olmaması ya da değişen toplumsal şartlar doğrultusunda güncellenememesi toplumsal düzenin bozulmasına yol açar. Yukarıda da ifade edildiği üzere aile kanunlarımız komple revize edilmeye muhtaçtır. Medeni kanunla yapılan son değişikliklerle birlikte uygulamaya konulan malbirliği rejimi uygulaması ailenin çözülmesinin ve boşanma sonrası ihtilaf ve davaların ana unsuru olmuştur. Malbirliği rejimi kadının haklarını koruyamadığı gibi eşlerin birbirlerine karşı dürüstlük ilkesini kaybetmesine de neden olmuştur. Yeni düzenlemelerle birlikte aile konutu ve aile aracı gibi belirli kalemler ve aileye sağlanan ekonomik ayrıcalıklara birlikte ortak olma dışında malbirliği uygulamasından tamamen vazgeçilmeli ve eşlerin karşılıklı kişisel mülkiyet hakları garanti altına alınmalıdır.

9. Evlilikle ilgili israf ve gösteriş kültürünü engelleyecek adımların atılması

Evlilikle ilgili israf ve gösteriş kültürünü önlemek tüm toplum kesimlerini ilgilendiren sosyal bir sorumluluktur. Özellikle evlilik konusunda israf ve gösteriş kültürünü özendirici her türlü reklam, film, dizi ve sosyal medya paylaşımları titizlikle takip edilmeli ve önleyici tedbirler alınmalıdır. Evlilikle ilgili toplumsal beklentileri karşılamak isteyen gençlerin, evlilik merasimlerinin ağır yükünü karşılayabilmek için evliliklerini geciktirmelerinin önüne geçilmeli, evlilik sonrasına bırakılan borçların ortaya çıkardığı aile için tartışma ve gerilimlerin aileye zarar vermemesi için yapılacak kanuni düzenlemeler ve evlilik sözleşmesine eklenecek maddelerle gerekli tedbirler alınmalıdır.

10. Evliliği kolaylaştırıcı ve özendirici pozitif ayırım uygulamaları

2025 aile yılı kapsamında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından hayata geçirilen uygulamalar, evlenecek gençlere kredi verilmesi, çocuk yardımlarının artırılması vs. pek çok uygulama, aile ve çocuk sahibi olma konusunda toplumda olumlu bir hava oluşturmuş durumdadır. Bu adımların genişletilerek bu makalede belirtilen 10 adımlık eylem planının bütünüyle uygulanması ailedeki çözülmenin önlenmesi ve Türk aile yapısının korunması noktasında gerekli etkiyi sağlayacaktır.